

HÖGSKOLAN I BORÅS

Akademien för bibliotek, information, pedagogik och IT, Institutionen för biblioteks- och informationsvetenskap

Dnr 310 - 24

1. Allmän studieplan för utbildning på forskarnivå inom området biblioteks- och informationsvetenskap

Den Allmänna studieplanen är första gången upprättad och fastställd av Forsknings- och utbildningsnämnden vid Högskolan i Borås 2010-12-02.

Reviderad och fastställd 2014-06-12, 2017 01-19, 2018-12-20, 2023-05-25 och 2024-06-13

1. Ämnesbeskrivning

Biblioteks- och informationsvetenskap innefattar studier av produktion, organisation, lagring, förmedling och användning av information i dess materiella former (dokument) samt de institutioner, exempelvis bibliotek, där detta äger rum. Ämnet inbegriper även kulturella, samhälleliga och tekniska förutsättningar för dessa aktiviteter, processer och institutioner, som beroende på syfte och innehåll kan benämnas informationsförsörjning eller kulturförmedling. Biblioteks- och informationsvetenskap har anknytning till andra discipliner inom såväl samhällsvetenskap, humaniora, som teknik.

2. Syfte och mål för forskarutbildningen

2.1. Syfte

Forskarutbildningens syfte är att utbilda personer som självständigt kan bedriva forskning inom biblioteks- och informationsvetenskap och som kan bidra till kunskapsutvecklingen inom ämnet genom framställandet av en vetenskaplig avhandling.

Utbildningens specifika mål, vilka ska vara uppfyllda för att erhålla examen på forskarnivå i biblioteks- och informationsvetenskap, anges nedan. I övrigt gäller de krav som finns angivna i högskoleförordningen och examensordningen angående examina på forskarnivå.

2.2. Mål för doktorsexamen och licentiatexamen (HF Bil. 2)

Kunskap och förståelse

För doktorsexamen ska doktoranden visa:

- brett kunnande inom och en systematisk förståelse av det biblioteks- och informationsvetenskapliga området, samt djup och aktuell specialistkunskap inom en avgränsad del av detta område,
- förtrogenhet med vetenskaplig metodik i allmänhet och med det biblioteks- och informationsvetenskapliga områdets metodik i synnerhet,

För licentiatexamen skall doktoranden visa:

- kunskap och förståelse inom forskningsområdet, inbegripet aktuell specialistkunskap inom en avgränsad del av detta samt fördjupad kunskap i

vetenskaplig metodik i allmänhet och det specifika forskningsområdets metoder i synnerhet.

Färdighet och förmåga

För doktorsexamen ska doktoranden visa förmåga:

- till vetenskaplig analys och syntes, samt till självständig kritisk granskning och bedömning av nya och komplexa företeelser, frågeställningar och situationer,
- att kritiskt, självständigt, kreativt och med vetenskaplig noggrannhet identifiera och formulera frågeställningar samt att planera och med adekvata metoder bedriva forskning och andra kvalificerade uppgifter inom givna tidsramar och att granska och värdera sådant arbete,
- att med en avhandling visa sin förmåga att genom egen forskning väsentligt bidra till kunskapsutvecklingen,
- att i såväl nationella som internationella sammanhang muntligt och skriftligt med auktoritet presentera och diskutera forskning och forskningsresultat i dialog med representanter för vetenskapssamhället och samhället i övrigt.
- att identifiera behov av ytterligare kunskap, och
- visa förutsättningar för att såväl inom forskning och utbildning som i andra kvalificerade professionella sammanhang bidra till samhällets utveckling och stödja andras lärande.

För licentiatexamen skall doktoranden:

- visa förmåga att kritiskt, självständigt och kreativt och med vetenskaplig noggrannhet identifiera och formulera frågeställningar, att planera och med adekvata metoder genomföra ett begränsat forskningsarbete och andra kvalificerade uppgifter inom givna tidsramar och därigenom bidra till kunskapsutvecklingen samt att utvärdera detta arbete,
- visa förmåga att i såväl nationella som internationella sammanhang muntligt och skriftligt klart presentera och diskutera forskning och forskningsresultat i dialog med vetenskapssamhället och samhället i övrigt, och
- visa sådan färdighet som fordras för att självständigt delta i forsknings- och utvecklingsarbete och för att självständigt arbeta i annan kvalificerad verksamhet.

Värderingsförmåga och förhållningssätt

För doktorsexamen ska doktoranden visa:

- intellektuell självständighet och vetenskaplig redlighet samt förmåga att göra forskningsetiska bedömningar,
- fördjupad insikt om vetenskapens möjligheter och begränsningar, dess roll i samhället och människors ansvar för hur den används,

För licentiatexamen ska doktoranden visa:

- förmåga att göra forskningsetiska bedömningar i sin egen forskning,
- insikt om vetenskapens möjligheter och begränsningar, dess roll i samhället och människors ansvar för hur den används, och

- förmåga att identifiera sitt behov av ytterligare kunskap och att ta ansvar för sin kunskapsutveckling.

3. Behörighetsvillkor och förkunskapskrav

För att antas till utbildningen krävs att den sökande uppfyller kriterier för grundläggande och särskild behörighet i enlighet med vad som anges i högskoleförordningen 7 kap.

3.1 Grundläggande behörighet

Grundläggande behörighet har, enligt högskoleförordningen 7 kap. 39 §, den som:

1. avlagt examen på avancerad nivå,
2. fullgjort kursfordringar om minst 240 högskolepoäng, varav minst 60 högskolepoäng på avancerad nivå, eller
3. på något annat sätt inom eller utom landet förvärvat i huvudsak motsvarande kunskaper.

3.2. Särskild behörighet

För att antas till utbildning på forskarnivå i biblioteks- och informationsvetenskap krävs följande:

1. fullgjort 120 högskolepoäng på avancerad nivå varav minst 60 högskolepoäng i biblioteks- och informationsvetenskap eller annat relevant ämne.
2. godkänd uppsats på avancerad nivå om minst 15 högskolepoäng i biblioteks- och informationsvetenskap eller med en för biblioteks- och informationsvetenskap relevant tematik.
3. tillräckliga kunskaper i engelska för att kunna delta i ett vetenskapligt sammanhang.

Särskild behörighet anses uppnådd även av den som på något annat sätt inom eller utom landet förvärvat motsvarande kunskaper.

4. Antagning och urval

Antagning till utbildning på forskarnivå i biblioteks- och informationsvetenskap sker genom särskild utlysning och i öppen konkurrens.

Urval bland sökande ska enligt högskoleförordningen 7 kap. ske med hänsyn till deras förmåga att tillgodogöra sig utbildningen. Dessutom kan tillgång på kompetens inom handledarkollegiet beaktas. Förmågan att tillgodogöra sig utbildningen bedöms baserad på tidigare studieresultat och andra meriter, kvaliteten och relevans på det föreslagna avhandlingsprojektet, möjligheten att genomföra projektet på den tid som står till buds, sökandens självständighet och förmåga att uttrycka sig effektivt och klart i skriftlig form.

Beredningsprocessen gällande antagning hanteras av Institutionen för biblioteks- och informationsvetenskap. Urvalsprocessen sker genom lämpligt kollegialt forum. Beslut om antagning till forskarutbildning i biblioteks- och informationsvetenskap fattas av relevant Forskarutbildningsutskott utifrån delegation från Forsknings- och utbildningsnämnden vid Högskolan i Borås. En doktorandrepresentant ska ges möjlighet att medverka vid urvalsprocessen och en sådan ska medverka vid mötet där

beslut fattas. Beslut om anställning som doktorand tas av prefekt utifrån delegation av akademichef respektive rektor.

5. Utbildningens innehåll och upplägg

Utbildning på forskarnivå i biblioteks- och informationsvetenskap omfattar 240 högskolepoäng och avslutas med doktorsexamen. Möjlighet finns att avlägga licentiatexamen efter 120 högskolepoäng om de krav som finns angivna i högskoleförfordningens examensordning avseende licentiatexamen är uppfyllda.

Utbildning på forskarnivå består dels av kurser, dels av eget forskningsarbete vilket ska leda fram till en vetenskaplig avhandling. Doktoranden ska inom ramen för sin utbildning regelbundet delta i institutionens seminarieverksamhet. Doktoranden ska ansvara för att i seminarsammanhang muntligen kommentera andra doktoranders avhandlingstexter under utbildningen.

5.1 Avhandlingen

För doktorsexamen ska doktoranden ha författat en vetenskaplig avhandling omfattande 180 högskolepoäng. Ämnet för avhandlingen väljs i samråd med handledare. Avhandlingen ska baseras på ett självständigt forskningsarbete. Doktorsavhandlingen ska antingen utformas som en monografi, d.v.s. ett enhetligt, sammanhängande vetenskapligt verk, eller som en sammanläggningsavhandling. En sammanläggningsavhandling ska innehålla vetenskapliga uppsatser (normalt minst fyra artiklar) samt ett inledande ramverk, en så-kallad kappa. Minst tre av dessa ska vara publicerade eller godkända för publicering i vetenskapliga samlingsverk (normalt tidskrifter) som tillämpar sakkunnigförfarande och är relevanta inom biblioteks- och informationsvetenskap. Om avhandlingen eller delar därav författas tillsammans med annan person måste doktorandens insats kunna särskiljas. Doktoranden ska stå som ensam ansvarig eller som första författare på samtliga bidrag som ingår i en sammanläggningsavhandling.

För licentiatexamen ska doktoranden författa en vetenskaplig avhandling omfattande 90 högskolepoäng. Licentiatuppsatsen ska antingen utformas som en monografi eller som en sammanläggningsavhandling, innehållande vetenskapliga artiklar. Studenten ska då stå som ensam eller som första författare på minst två artiklar, som är publicerade eller godkända för publicering i vetenskapliga tidskrifter som tillämpar sakkunnigförfarande och är relevanta inom biblioteks- och informationsvetenskap. Artiklarna ska förses med en sammanfattande introduktion.

För att säkerställa doktorandens progression genom utbildningen ska avhandlingen framläggas i flera etapper under arbetets gång med obligatorisk presentation av avhandlingsplan, mittseminarietext och slutseminarietext.

5.2. Kurser

Kursdelen i forskarutbildningen består av flera delkurser i form av obligatoriska respektive valfria kursmoment om sammanlagt 60 högskolepoäng. För licentiatexamen omfattar kursdelen 30 högskolepoäng. Tidigare genomgångna kurser på avancerad eller på forskarutbildningsnivå kan tillgodoräknas efter individuell prövning, vilket ska anges i den individuella studieplanen.

5.2.1. Obligatoriska kurser, minst 17,5 högskolepoäng (doktorsexamen och licentiatexamen)

För att säkerställa doktorandens progression genom utbildningen bör den obligatoriska kursdelen avklaras under första halvan av forskarutbildningen.Handledare och examinator ansvarar för att understödja detta. De obligatoriska kurserna ska omfatta:

- Vetenskapsteori
- Forskningsmetod och metodologi som behandlar och introducerar både kvalitativa och kvantitativa metoder
- Forskningsetik

5.2.2. Övriga kurser, 42,5 högskolepoäng (doktorexamen)

Resterande kurser och poänggivande moment väljs i samråd med handledare. Dessa ska fördelas på tre områden, som i enlighet med forskarutbildningens mål (HF Bil. 2) syftar till att utbilda doktoranden att visa:

- brett kunnande inom och en systematisk förståelse av forskningsområdet biblioteks- och informationsvetenskap och dess relation till andra forskningsområden (minst 7,5 hp),
- förtrogenhet med vetenskaplig metodik i allmänhet och med det specifika forskningsområdets metoder i synnerhet (minst 7,5 hp), och
- förmåga att muntligt och skriftligt med auktoritet presentera och diskutera forskning och forskningsresultat i dialog med vetenskapssamhället och samhället i övrigt (minst 2,5 hp).

5.2.3. Övriga kurser, 12,5 högskolepoäng (licentiatexamen)

Resterande kurser och poänggivande moment väljs i samråd med handledare. Dessa ska fördelas på tre områden, som i enlighet med forskarutbildningens mål (HF Bil. 2) syftar till att utbilda doktoranden att visa:

- kunskap och förståelse inom forskningsområdet (minst 3 hp)
- fördjupad kunskap i vetenskaplig metodik i allmänhet och det specifika forskningsområdets metoder i synnerhet. (minst 3 hp)
- förmåga att i såväl nationella som internationella sammanhang muntligt och skriftligt klart presentera och diskutera forskning och forskningsresultat i dialog med vetenskapssamhället och samhället i övrigt (minst 2,5 hp)

Doktorandens examinator ansvarar för bedömning av tillgodoräknade poäng.

5.3. Handledare och examinator

Forskarutbildningsutskottet ska besluta att för varje doktorand utse minst två handledare, varav en utses till huvudhandledare (6 kap. 28 § HF). Huvudhandledaren ska inneha som lägst docentkompetens eller motsvarande och normalt vara anställd vid Institutionen för biblioteks- och informationsvetenskap vid högskolan i Borås. Handledarna ska normalt ha genomgått handledarutbildning.

Doktoranden har rätt till handledning i en omfattning om 400 klocktimmar (inklusive handledarnas förarbete) fördelat över hela utbildningstiden (4 år heltid). Varje doktorand ska följa en studiegång som fortlöpande planeras i samråd med handledarna. Handledarnas uppgift är att fortlöpande stödja, diskutera, läsa och kritiskt granska doktorandens forskningsarbete samt att i övrigt vägleda doktorandens studier och arbete så att utbildningsmålen kan nås.

Doktorand som begär det har rätt att byta handledare enligt av Högskolan särskilt fastlagda rutiner.

Utskottet ska besluta om vetenskaplig examinator för doktorand. Vetenskaplig examinator ska vara professor eller ha varit docent i biblioteks- och informationsvetenskap i minst 4 år och varit handledare för minst en doktorand. Examinator ska vara anställd vid Högskolan i Borås. Examinator har ett övergripande ansvar för doktorandens forskarutbildning och ska säkerställa att utbildningen uppfyller kvalitetskraven.

5.4. Individuell studieplan

Senast 3 månader efter att doktoranden påbörjat sin forskarutbildning ska doktoranden och handledaren upprätta en individuell studieplan. Denna fastställs av Forskarutbildningsutskottet.

Enligt högskoleförordningen (kap 6) ska planen innehålla högskolans och doktorandens åtaganden och en tidsplan för doktorandens utbildning. Planen ska beslutas efter samråd med doktoranden och dennes handledare.

Den individuella studieplanen ska revideras och fastställas minst en gång per år. Av uppföljningen ska tydligt framgå hur utbildningen framskrider. Utbildningstiden får förlängas bara om det finns särskilda skäl för det. Sådana skäl kan vara ledighet på grund av sjukdom, ledighet för tjänstgöring inom totalförsvaret eller för förtroendeuppdrag inom fackliga organisationer, studentorganisationer eller föräldraledighet.

Doktoranden är skyldig att fortlöpande rapportera till handledare och examinator om sin studieaktivitet och arbetets fortskridande.

Den individuella studieplanen ska innehålla en tidsplan med tillhörande finansieringsplan för hela utbildningsperioden fram till planerat datum för disputation.

5.5. Disputation respektive licentiatseminarium

Avhandlingen respektive licentiatuppsatsen ska i enlighet med högskoleförordningen för doktorsexamen respektive licentiatexamen, försvaras muntligen vid en offentlig disputation respektive ett licentiatseminarium. Innan avhandlingen läggs fram vid disputation ska den granskas av minst en disputerad forskare (normalt med docentkompetens).

Licentiatuppsatsen/doktorsavhandlingen ska finnas tillgänglig offentligt senast 15 arbetsdagar före disputationen/licentiatseminariet.

Disputation: Disputationens ordförande, betygsnämnd och opponent utses av Forskarutbildningsutskottet på förslag av handledare och vetenskaplig examinator. Ordförande ska vara minst docent och normalt tas rollen av doktorandens vetenskapliga examinator. Betygsnämnden ska bestå av tre eller fem ledamöter och en reserv. Majoriteten av de ordinarie ledamöterna i betygsnämnden, skall hämtas utanför Högskolan i Borås. Betygsnämndens ledamöter ska vara minst motsvarande docentkompetenta. Opponenten skall inneha minst doktorsexamen samt inte vara verksam vid Högskolan i Borås. Jämställdhetsaspekten ska beaktas då ledamöter för betygsnämnden utses.

Licentiatseminarium: Licentiatseminariets ordförande, opponent, extern granskare och ersättare utses av Forskarutbildningsutskottet på förslag av handledare och vetenskaplig examinator. Alla skall inneha minst doktorsexamen. Ordförande ska vara minst docent och normalt tas rollen av respondentens vetenskapliga examinator. Beslut om betyg fattas av extern granskare. Handledaren, opponenter, ersättare och ordföranden kan erbjudas möjlighet att närvara vid eventuella överläggningar. Majoriteten av deltagarna skall hämtas utanför institutionen för biblioteks- och informationsvetenskap Högskolan i Borås.

Doktorsavhandlingen respektive licentiatuppsats ska betygsättas med något av betygen underkänd eller godkänd.

6. Examina

Inom utbildningen på forskarnivå i biblioteks- och informationsvetenskap kan två olika examina erhållas:

- filosofie doktorsexamen i biblioteks- och informationsvetenskap
- filosofie licentiatexamen i biblioteks- och informationsvetenskap

För doktorsexamen krävs sammanlagt 240 högskolepoäng varav 60 högskolepoäng avser kurser och 180 högskolepoäng avser egen forskning i form av avhandlingsarbete. För licentiatexamen krävs sammanlagt 120 högskolepoäng varav 30 högskolepoäng avser kurser och 90 högskolepoäng avser egen forskning genom avhandlingsarbete.

7. Reglering av överflyttning

Doktorander antagna utifrån tidigare versioner av Allmän studieplan för utbildning på forskarnivå inom området biblioteks- och informationsvetenskap kan inom en tvåårsperiod från fastställandet begära överflyttning till reviderad studieplan. Frågor om överflyttning till ny studieplan handhas och beslutas av Forskarutbildningsutskottet och ska dokumenteras i doktorandens individuella studieplan.

8. Övrigt

I övrigt hänvisas till gällande lagstiftning, samt riktlinjer vid Högskolan i Borås. Uppgifter om aktuella regelverk finns tillgängligt på högskolans webbplats.